

החיים הדתיים ברמת גן

הרבה אהרון ב"ץ

ראש כולל הלכה במכוון הגבוה לתורה אוניברסיטת בר אילון, ורב קהילת "דובב עוז"
רמת גן.

הרבי זאב דרייזין נולד בעיר ניו יורק בשנת תרס"ח, קיבל חינוך יהודי מלא ואך הוסמך לרבענות בישיבת י"ר יצחק אלחנן בניו יורק על ידי העילוי ממייטשטי שהייתה באותה הימים ראש הישיבה בישיבת ר' יצחק אלחנן, ואך היה בעל תואר ד"ר לפילוסופיה במדעי היהדות ומדעי המזורה. זמן מה לאחר מכן הגיעו לארץ ישראל ללימוד ששה באירופה לרכש תורה אצל גדולי ישראל בדור שלפני השואה כמו היחוץ חיים בראדין וחרב חיים עוזר גרווז'ינסקי, ואך בא לארץ ישראל ללימוד במקומו 'הארי פישל'. כיהן ברכבות בקהילות שונות בקנדה וארצות הברית ותקופה מסוימת עמד בראש הסטודיות הרבניים בארצות הברית.

הש��תו הציונית המובהקת הביאה אותו לעשות מעשה, לעזוב את הצלחתו בארץות הברית, לעלות לארץ ישראל ולהשתקע בעיר רמת גן. בדברי הספד שכגפב עליו הרבה מנהם יהודה אושפזאי – רבה הראשי של רמת גן, שנה לאחר פטירתו, כתוב: "יחסינו עם הרבניים רואים להישמע, שכן הם מהווים דוגמא מאלפת לראשי מועצות דתיות ולבעלי ציבור העובדים עם הציבור. הרבי זאב דרייזין ז"ל טיפול בעיות המועצה הדתית ושמור לנוהג על פי עמדת הרבניים. לרבים מסווג היה זה מצב מבחן ומסובך, והוא באישיותו הרבנית מצא את המפתח לעמדות השונות, כי הוא היה אישיות מכובדת שידע להעיר גם אחרים "אייזחו מכובד המכבד את הבריות". אם אתה רווחה לך מהותו הפנימית של אדם, תכיר אותו במלחכו וייחסו עם הבריות, המכבוד הוא רגש רוחני מוסרי. אתה מכבד בן אדם בהערכתך את מהותו הרוחנית המוסרית - כי האלקי הקיים בו. זו מהויה ההוכחה על מצבך הרוחני המוסרי שאתה חס, הצלם האלקי הנושא ושרוי בכלל האדם לרבות את עצמך ואם אי אתה מוכן לכבד אחרים כנראה רחוקך אתה מכבב מוסרי ורוחני זה, וחסר לך המגע והקשר עם הצלם האלקי".

ברור לכל מבין שהרב מנחם אושפזאי ז"ל מדבר פה על הבעייתיות שיש בניהול מערכת גדולה המנולת באופן אדמיניסטרטיבי על ידי אנשי ציבור שניינו בידיים בעיקר הכהן הארגוני בין הנהגה הרוחנית המסורתה ביידי הרבניים, דבר המביא לא-פעם למתייחסות ואי הבנות שעשוים להתרפה במצבים אלה. כאשר הכהן הארגוני ניתן בידי
אנשי מעלה כדוגמת הרב זאב דרייזין מערכת כזו יכולה לתפקד כראוי.

קבוצות המתישבים הראשונים עלו על האדמות, שלימים הפכו לעיר רמת גן, החל משנת תרפ"ב (1921-1922). בשנת תרפ"ג עלה הקבוצה שבנתה את שכונת נחלת גנים, שהייתה למשתת השכונה המשמעותית הראשונה של רמת גן. החל משנת תרפ"ו עמד אברהם קריניצי ז"ל בראשות מועצת רמת גן ומאו החל פיתוח מהיר של השכונות, דבר שהביא להכרזהה כעיר בשנת תש"י (1950).

מאז כינונה של רמת גן עמדה גם שאלת בניית הרים הדתיים של העיר. בתו הכנסת, בתו ספר לחינוך דתי ומקוואות שיוכלו לשרת את התושבים הרבניים שומרו תורה ומצוות, שנוסף בעיר רמת גן.

על ניהול החיים הדתיים כבר מן השנים הראשונות של העיר, הופקדו רבנים וחברי ועד הקהילה של העיר. בין הדמויות המרכזיות אשר עיצבו את החיים הדתיים בעיר יש למונota בעיקר את רבנייה הראשונים של העיר הרב שלמה לנדרס זצ"ל, הרבניים מנחם יהודה אושפזאי זצ"ל, שכיהן ברכבות העיר יותר ממחמשים שנה ונשלח לרמת גן על ידי מרן הרב קוק זצ"ל. לצידו עמדו בראשות הרכבות בעיר הרב צבי מרקוביץ זצ"ל, הרב שמואל אברמוביץ זצ"ל, ואחריו בנו הרב יצחק אברמוביץ זצ"ל. בין הרבניים הספרדיים יש לציין באופן מיוחד את הרב אליהו פרדס זצ"ל, שכיהן ברכבות העיר בין השנים 1953-1962 ולאחר מכן עבר לכהן כרבו של העיר ירושלים עד פטירתו בשנת תש"ב (1972).

ניהול החיים הדתיים בעיר נתקיים על ידי תאום ושותפות בין הרבניים וראשי הקהילה, בראשית היה זה ועד הקהילה ולאחר מכן המועצה הדתית. אחת הדמויות הבולטות בהקמת מוסדות הקהילה והמועצה הדתית היה הרב זאב דרייזין ז"ל שנפטר בשנת תש"ב. לדמותו של הרב זאב דרייזין אנו מבקשים להזכיר דברינו הפעם. אולי במאמרינו שיבאוו נתמקד בדמות האחירות שהזוכרו.

בימי הנהגתו של הרב דרייזין הורחבה פעולתה של מחלקה הנישואין של העיר, ובני העיר נתנו לקהיל הפוינט שירות למופת בכל הנוגע לרישום הנישואין ולסידור חופה וקידושין על ידי בני העיר. מחלקה הנישואין של המועצה הדתית והרבנות ברמת גן קנתה לה שם מעולה בין הזוגות הפוינט אליה, ואין ספק שמסורת השירוט המעלוה עד היום במחלקה הנישואין ברמת גן, שמה יבא לה בין כל הזוגות המתחרטים באזורי, יסודותיה בדרכי ניהול המועצה מזמננו של הרב דרייזין, מסורת אותה הקפידו לקיים כל ראשי המועצה עד היום.

נושא נוסף שזכה לטיפול מיוחד תחת הנהגתו של הרב דרייזין, יחד עם בני העיר, היה הקמתן ותפעולן של מקומות בעיר וקיו מה של מחלקה לטהרת המשפחה. מקומות הוקמו בכל רחבי העיר משיכון הוותיקים בצפון ועד מקווה חדש שהוקם אז ברמת הוקמה לשירות את שכונות דרום העיר ורמת חן. תשומת לב מיוחדת ניתנה לתחלת הימים במקווה ותנאים סניטריים משוכלים בצד תשומת לב לדקוזקי ההלכה של הלכות מקומות. מחיר הטבילה היה אז 75 אגורות לטבילת גברים ו-40 אגורות לבני ישיבה ולהיילים. טבילת נשים עלה אז לירה ישראלית אחת.

הדברים שצינו באים לבטא את השקפת עלמה של הרבנות והמועצה הדתית תחת הנהגתו של הרב זאב דרייזין. מר מתתיהו אדרל ז"ל, שבאותם הימים היה המנהל הכללי של אוניברסיטת בר אילן וסגן ראש עיריית רמת גן כתוב על הרב זאב דרייזין אחר פטירתו: "היתה בו מזיגה מיוחדת במינה של תלמיד חכם גדול, פילוסוף, איש מדע ועסקן פעיל. הוא היה יהודי בלתי תלוי מן הבחינה הכלכלית והופעתו הסמכותית השאהירה תמיד רושם רב, בכל הופעותיו בעירייה הקשיבו לו בקשבר ובדריכות. בשנאים הדתיים לא היה וותרן. ידע תמיד לשמור על כבוד היהדות בצורה מכובדת, שעוררה הערכה רבה אצל האנשים, גישתו לשירותים הדתיים הייתה על מפלגתי, הייתה בו מזיגה נפלאה של רב – הוא כיהן שנים רבות כרב בברוקלין – שידע היטב מהן מטרותיו ודרישותיו בחיקם הציבוריים. היה תקין בדעתו ולא היה מוכן לוותר על שום דבר שהיה קשור לצביונה הדתית הרוחנית של העיר".

נראה לי שההיסטוריה האיתנית שנבנו בידי כהונתו של הרב זאב דרייזין ממשיכים להנחות את אלו שבאו אחריו עד היום בבניון החיים הדתיים והרוחניים בעיר רמת גן.

למעשה פעל הרב זאב דרייזין גם כרב בקהילה ברמת גן וגם כمفעל את השירותים הדתיים בעיר. בבית הכנסת שלו "יבנה" דרש בכל שבת בתפילה קבלת שבת, בשבת בבקר ובשבת אחורי הכהנים. במשך ימות השבוע לימד תורה וגמרה ומחשבה יהודית. כך גם לימד לימודי יהדות באוניברסיטה. הוא דאג לשיפור סדרי בתיה הכנסת וכלי מדיה יסוד לכל הסטודנטים באוניברסיטה. הרב דרייזין עמד כחומה בצוrah על שמירת השבת על מנת לשמור על אופייה של העיר במינוח שבתות וחגים. ואכן בתמי הכנסת היו מלאים בשבתות ובמינוח שבתות ושבותות ושבותות. שומר שבת וכן ציבור מסורתי שהגיע לבית הכנסת לתפילות מיוחדות כמו 'כל נדרי', אמרת 'יזכור' וחגיגות של שמחות חתנים ובני מצווה. קהיל גדול נמדד אל בית הכנסת הגדול בעיר לשם עת טוביה החזנים ששימשו כבעלי תפילה בבית הכנסת. זוכר אני את עצמי כנער צער במקהלה בבית הכנסת תחת שרביטו של מרדי לוייטס ז"ל שהיה קרובה משפחתו של זאב דרייזין, מתפעלמן הקהיל העצום, דתי מסורתי ואף מן הקהיל הכללי בעיר הממלא את היכולת לשמע את התפילות הנחדרות שהושמעו על ידי החזנים הטובים והמוסcarsים ביותר.

בניצוח המשותף של הרב דרייזין ובני העיר נוהלו בסדר מופתני שני בתים מטבחיים לבקר ועופות וכ-70 אטלייזים עליהם השגיחה בדקדנקות מחלקות השרות של הרבנות והמועצה הדתית. בתים חרושים גדולים פעלו באוטם הימים ברמת גן, כמו בית החروسות "עלית", בית החروسות "פרימן" ובית החirosות "עסיס", וכן פעלו בקשרות מהודרת תחת הנהלתם של הרב דרייזין ורבניה הראשיים של רמת גן. שיתוף פעולה והסכמה הדזית ברוח תורה ישראל הביאו את העירייה להחלטה שלא יתקיימו בתים ממכו ואטלייזים לבשר פיגולים. כאשר נעשה ניסיון לשבור את חומת השרות הזאת התיעיצבו ראשי העיר יחד עם הרב דרייזין והרבנים בעיר לסכל מזימה זו.

כמובן לא הכל היה פשוט וחלק ותופעות של מסעדות וסטיקיות שהתחילה לפרוץ בחומת השבת בעיר הטרידו מאד את מנוחת בני העיר ואת יושב ראש המועצה הדתית. אלה ניסו בכל דרך ל��ים במידת האפשר את שמירת השבת בעיר.

כאשר הוקם האיצטדיון הירוני הגדל ברמת גן הוחלט שזה לא יפעיל בשבת, לעומת זאת נתעוררה בעיה חריפה של שמירת השבת בפרקלאומי, וכן נלחמה המועצה הדתית והרבנות בעיר בחברת דן שתקיים את חוקי העיר ותדחה את הפעלת התאחדות הציבורית בזמן צאת השבת. לעצרו, לא תמיד הצליחו ראשי הקהיל לשכנע את חברת דן לקיים חובתה לשמור מלאה של השבת וממועד ישראל.